

keşif

Bisikletle "yavaş yavaş" Özbekistan

- 1 Buhara Sarayı.
2 Bisikletle
Özbekistan
yollarında.
3 Tarihi yapıların
hepsi görülmeye
değer.

70 VOYAGER

FOTOĞRAF GİZEM ALTIN NANCE

2

Her gezginin gönlünde
bir ülke vardır, diğerlerinden
ayrı. Dalıp gideriz "o"
ülkenin adı geçtiğinde,
yolda göz göze geldiğimiz
birinin gözlerini "o" ülkenin
bir şehrinin bir sokağında
gördüğümüz bir çift göze
benzettiğimizde...
Benim için "o" ülke
Özbekistan'dır.

YAZI GİZEM ALTIN NANCE

FOTOĞRAF GİZEM ALTIN NANCE

keşif

İpek Yolu sadece ticari malların değil, aynı zamanda fikirlerin, buluşların ve inançların da hareket ettiği, dağların yamacından, vahaların yanından, bazen çöllerin bodoslama ortasından geçen bir yollar ağıdır. Özbekistan, önce Cengiz Han ve Timur, sonra da Ruslar tarafından yakılıp yıkılmış İpek Yolu şehirlerinden günümüze tüm haşmetiyle uzanabilmiş üç inciye ev sahipliği yapar: Kiva, Buhara ve Semerkant.

ARAL GÖLÜ'NÜN KADERİ

Özbekistan bu üç incinin yanı sıra tüm dünyada eşi benzeri görülmemiş bir çevre felaketini de barındırır koununda: Aral Gölü. Orta Asya topraklarını sadece pamuk, daha çok pamuk üreten monokültür bir arka bahçeye dönüştürme çabasıyla Sovyet Rusya, 1960'larda Ceyhun (Amu Derya) ve Seyhan (Siri Derya) nehirlerinin yataklarını değiştirerek sularının tamamını çevredeki çorak topraklara akıtır. Orta Asya topraklarını

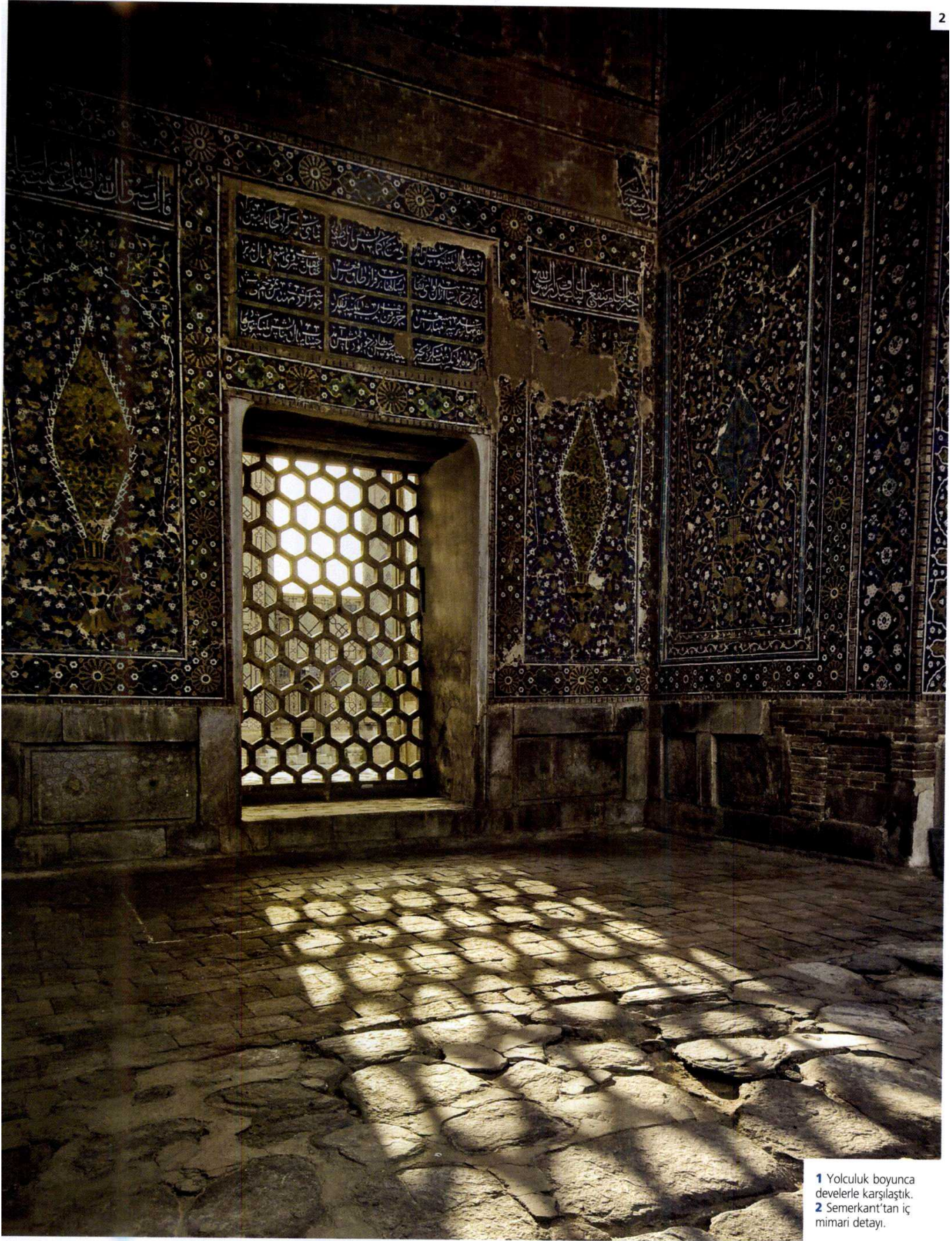
"Beyaz bir kısrak gibi gemlemektir" amaç. Üretim artar artmasına ama yaşam kaynakları kesilen Aral Gölü ölmeye yatar. Yüzyıllardır balıkçılıkla geçinen 60.000 köylü bölgeden göç etmek zorunda kalır; gidecek yeri kalmayan gemiler, balıkçı takaları karaya oturur. İklim değişir, 50 yıl önce yağmursuz gün sayısı 30-35 iken bugün 120-150'dir. Karakum, Kızılkum ve Akkum çölleri küresel ısınmanın da etkisiyle, aradaki vahaları yutarak birleşmektedir. Zorludur Özbekistan, tumbul bir ev kedisi kedi gibi sırtışmaz kendini sevdirmek için. Çirkinliklerini saklamaya çalışmaz, gösterir ulu-orta. "Ne zor bir ülke, ne garip bir yer, alışamadım, sevmedim" derken bir gün bakarsınız ki, mavi kubbelerinde parlayan güneşin parıltısına, gıcırdayan katır arabasıyla yavaş yavaş köyüne giden sakalı amcanın sizin

le paylaştığı ekmeğin kırıntısına, fiske vur-san parçalara ayrılacak bisikletleriyle sepetlik kamış toplamaya giden çocukların gözlerine vurulmuş, gitmişsiniz.

KARA TALİHLİ KARAKALPAKİSTAN

Küresel ısınmaya karşı sürdürülebilir ulaşım projesi olan bisikleTEMA kapsamında İstanbul'dan Sidney'e kadar bisikletle gitmek üzere 2008 Mart'ında eşim Bryan'la birlikte İstanbul'dan yola çıktık. Birleşmiş Milletler, yerel sivil toplum örgütleri ve basın mensuplarına sunumlar yaparak Türkiye, Gürcistan, Azerbaycan ve Kazakistan'ı geçtikten sonra Özbekistan'a Karakalpakistan sınırından giriyoruz. Aral Gölü'nün önlenemez çekilmesi sebebiyle karaya oturmuş gemileriyle lanetli bir üne sahip bir bölge burası. Topraklar çorak mı çorak, üstleri tuzla kaplı. Havası o kadar kötü ki Karakalpakistanlılar sadece gözlerini açıkta bırakacak şekilde örtünüyor, yollar yürüyen mumyalarla dolu. Tuzlu hava ve ardı arkası kesilmeyen rüzgâr, tenimizi asit gibi yakıyor. Aral Gölü felake-

1 Yolculuk boyunca
develerle karşılaştık.
2 Semerkant'tan iç
mimari detayı.

keşif

FOTOĞRAF GİZEM ALTIN NANCE

Kapadokya gibi tamamı açık hava müzesi olan Buhara'da kendimi zaman makinesine girip 1000 yıl öncesine gitmiş gibi hissediyorum.

MUTLULUK=PORTAKAL

tinî dünya gözüyle görmek isteyenler için iki seçenek var: Kungrad veya Moynak kasabaları. İki yol da bozuk toprak patikalardan oluştuğundan mutlaka yolu bilen bir turla gitmek gerekiyor. Gelen turistlere kolaylık sağlamak için bölgedeki bütün gemileri traktörle çekerek domino taşları gibi yan yana dizdiklerini duyunca, Aral'a gitmeme hakkımızı kullanıyoruz. Gidenlerse yolun zorlu, görüntülerin hüznü ve hoş olduğunu ama turistik amaçla bir araya getirilmiş gemiler yüzünden kendilerini turist Ömer gibi hissettiklerini söylüyorlar.

Daha bahar aylarında olmamıza rağmen gün sıcaklık 40 derece civarında seyreliyor. Etrafta ağaç, dolayısıyla altına sığınabileceğimiz bir gölge olmadığından bütün gün yavaş yavaş pedal çeviriyoruz. Kulağa çok kötü gelmesine rağmen, arabaların olmaması bize huzur veriyor, hayatımızdan son derece mutluyuz. Saatlerce konuşmadan, medeniyette hiç bulunmayan bir sesi, sessizliğin sesini dinliyoruz. İnsan bir süre sonra kalbinin atışını bile duyabiliyor. Bir akşam mola için durduğumuzda, çantamın en dibine düşmüş

çakımı ararken parmaklarım pütürlü bir şeye dokunuyor. El yordamıyla yokluyorum. Yuvarlak ve yumuşak. Yoksa, yoksa? Dışarı çıkartıyorum ve evet, bu umduğum gibi bir portakal! Portakalın turuncusu çölün pastelliğinde bangır bangır "yaşam" diye bağırtıyor. Yolun ortasına oturup çakımla portakalı ortadan ikiye bölüyorum. Tuzlu ve kuru çöl havasından kurumuş dilim ve damağım koca portakalı kabuklarıyla birlikte bütün olarak yutmak istemesine rağmen acele etmiyorum. Yavaş yavaş soyuyorum portakalı. Kızılıkm Çölü'nün ortasında portakalın bir diliminden küçücük bir ısırık alıyorum. Bu zevk mümkün olduğu kadar uzasın istiyorum. Tüm duyularım bayram ediyor; çöl akşamında. Burnum, dilim, damağım, gözlerim, sulu portakalı tutan parmaklarım, kendi ağzımın şapırtısını dinleyen kulaklarım... Bir çöl akşamında, çantada unutulmuş portakal=mutluluk.

KUTSAL ŞEHİR BUHARA

Tarihi 5000 yıla uzanan, Orta Asya'nın en

- 1 Taşkent'te bir cami.
- 2 Koyunlarının peşindeki çoban bizi görünce gülümsüyor.
- 3-4 Özbekistan'ın coğrafyasından objektiflerimize yansıyanlar.
- 5 Tarihi Khiva kentinden panoramik bir görünüm.

3

FOTOĞRAF GİZEM ALTIN NANCE

4

FOTOĞRAF GİZEM ALTIN NANCE

kutsal şehrine girişimiz romantik olmaktan epey uzak. Bryan çöl geçişinde içtiğimiz sudan dizanteri kaptığından (doğma büyüme İstanbullu olan bense, aynı suyu içmiş olmama rağmen gayet iyiyim, malum vücut mikrop-lara, virüslere alışkın) gördüğümüz ilk otelin kapısından içeri dalıyoruz. Otel Mehtar Ambar, avlusundan yıldızları seyredebileceğiniz muhteşem bir kervansaray çıkıyor. Tabii o sıralarda Bryan'ın gözündeki tek yıldız, gözlerini kapattığında kafasında uçan yıldızlar olduğundan kendimizi odadan içeri zor atıyoruz. Bryan antibiyotikler yardımıyla kendine gelince şehri gezmek üzere odamızdan dışarı çıkıyoruz. Şehir merkezine geldiğimde tek kelimeyle afallıyorum. Kapa-dokya gibi tamamı açık hava müzesi olan bu şehirde kendimi zaman makinesine girip 1000 yıl öncesine gitmiş gibi hissediyorum. Bu hissin sebebi sadece mavisi bulutsuz gökyüzüyle yarışan turkuaz mavili kubbeler, kil-den yapılmış tuğlardan yapılmış medreseler, kervansaraylar veya geleneksel yerel sanat ürünlerinin satıldığı üstü kapalı çarşılar de-

ğil. Sokakta yavaş yavaş yürüyen, alışverişini yapan, çay içen, bağdaş kurmuş satranç veya tavla oynayan halk da bu atmosferle tam bir uyum içerisinde. Kadınlar rengârenk kıyafetleri, saçlarının bir kısmını örten bir kısmını açıkta bırakan yemenileri, erkeklerse geleneksel Özbek şapkaları ve şalvara benzeyen bol pantolonlarıyla o kadar yaklaşıyorlar ki bu şehre... Kızılkum Çölü'nün ortasında bir vaha, İbni-i Sina'nın doğduğu şehir olana Buhara'dan çıkıp kendimizi yine çölün ortasına atmadan önce zamanın durduğu bu şehrin keyfini çıkartıyoruz.

Yavaş yavaş yudumluyoruz şehri. Bir hafta sonra Semerkant'ın çağrısına kulak verip yine yollara düşüyoruz.

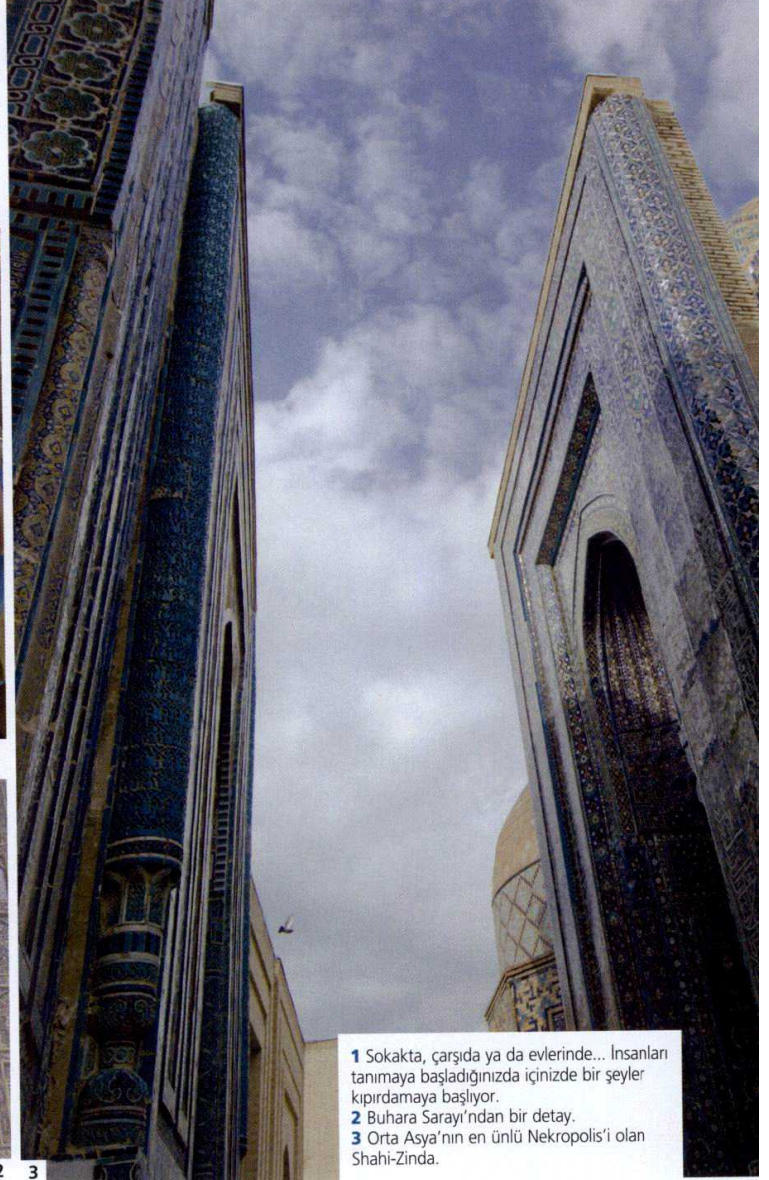
SEMERKAND'A GİDEN ALTIN YOLDA...

Biz sadece ticaret için yola düşmedik. Sıcak rüzgârlar alev almış kalplerimizi yelliyor. O kalpler ki, bilinmeyi bilmek şehvetiyle dolu

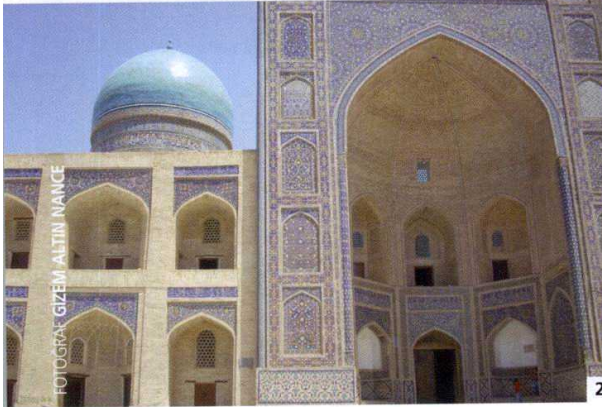

FOTOGRAF GİZEM ALTIN NANCE

“Kadınlar rengârenk kıyafetleri, saçlarının bir kısmını örten yemenileri ile çok yakışıyorlar bu şehre...”

1 Sokakta, çarşıda ya da evlerinde... İnsanları tanımaya başladığınızda içinde bir şeyler kıpırdamaya başlıyor.
2 Buhara Sarayı'ndan bir detay.
3 Orta Asya'nın en ünlü Nekropolis'i olan Shahi-Zinda.

FOTOGRAF GİZEM ALTIN NANCE

Semerkant'a giden altın yolda gidiyoruz
James Elroy Flecker, On The Road To Samarkand

Buhara'dan Semerkant'a giden altın yolda pedal çeviriyoruz. Yol kenarındaki bir ağacın altında oyun oynayan iki afacan bizi fark edince oyunlarını bırakıp yanımızda koşmaya başlıyorlar. Şaşkınlıkla, ne söylediklerini anladığımı fark ediyorum. Bisikletten inip çocuklarla konuşmaya başlıyoruz, onlar Özbekçe ben Türkçe. İlk fark ettiğim şey, ayaklarındaki üç numara büyük plastik pa-buçlar, ellerindeki oyuncak niyetine kullandıkları sopalar, üstlerindeki rengi solmuş ve yırtıkları alelacele dikilmiş tişörtler... İçim acıyor. Yüzlerinde, tanıdığım şehirli ve her şeyi olan çocuklardan daha ısıltılı bir gülümseme olduğunu sonradan fark ediyorum.

İşte o zaman içimde yavaş yavaş bir şeyler kıpırdıyor. Çocuklardan biri beni elimden tutup evine götürüyor. Evde sanki iki terli bisikletçi değil, padişah ve sultanmış gibi karşılanıyoruz. Akşam yemeğinin kurulduğu yer masasında ekmek, çay, bahçeden koparıldığı belli yeşil soğan ve salatalık var. Ekmeğimi yeşil soğana batırmak için uzandığımda evin babası beni kibarca durduruyor, "Dua edelim nimetler için" diyor. Hayatımda gördüğüm en fakir sofraya için dua edişlerine, şükran sunmalarına bakıyorum. İçimde yavaş yavaş bir şeyler kıpırdıyor.

Yolda karşılaştığımız iki Alman bisikletliyle çölde pedal çeviriyoruz. Suyumuz bitmek üzere, idareli kullanmaktan dilimiz damağı-mıza yapışmış. Yol üstünde bir ev görünce

durup kapısını çalıyoruz. Kapıyı açan adamdan su istiyorum. Yüzüme uzun uzun baktıktan sonra içeri giriyor. Kapıda bekliyorum, ne yapacağımı bilemeden. Biraz sonra tekrar beliriyor kapıda. Elinde bir bardak su var. Dört susuz bisikletçi için bir bardak su! O zaman anlıyorum ki, bize bir bardak su verdiği için o gece bir bardak daha az su içecek bu adam. İçimde yavaş yavaş bir şeyler kıpırdıyor. Hayyam'ın şehri Semerkant'a vardığımızda başka biriyim artık. Gitme virüsüne paçayı kaptırmış bir gezgin olarak ahir dünyada çok yer gezdim, çok yer gördüm. Hayatımda gördüğüm hiçbir yer, Özbekistan gibi beni en derinden sarsıp kendime getirmedim. Bu yazı, bana hayatı yavaşlatmayı ve yudumlamayı öğreten Özbekistan'a bir teşekkürdür.

Kimlik Kartı

Başkent: Taşkent
Konumu: Doğusunda Kırgızistan ve Tacikistan, batısında Kazakistan, güneyinde Afganistan ile Türkmenistan bulunuyor.
Nüfusu: 27,780,059
Para Birimi: Som
Dil: Özbekçe
Zaman Dilimi: GMT +5
Telefon: +998
Din: İslam. Fakat Sovyetler döneminden kalan Hristiyan ve Yahudiler'e de rastlamak mümkün.
Yönetim: Cumhuriyet

Ankara Büyükelçiliği
Tel: (0312) 441 38 71-72
Faks: (0312) 442 70 58
www.turkey.mfa.uz
embankara@post.mfa.uz

İstanbul Başkonsolosluğu
Şehit Halil İbrahim Cad.
No:23 İstinye/İstanbul
Telefon: (0212) 229 00 75
Faks: (0212) 323 20 40

» ULAŞIM

Özbekistan'ın başkenti Taşkent'e Türk Hava Yolları'nın uçuşları bulunuyor.
www.thy.com

» DOLAŞIM

Özbekistan'ın her şehrinde otobüs hatları oldukça gelişmiştir. Taksi kullanımı da çok yaygın. Başkent Taşkent'in gelişmiş bir metro ağı var. Otobüslerle desteklenen rota, şehrin bir köşesinden diğer köşesine uzanıyor.

» YEMEK

Harem

Avrupa'nın seçkin mutfaklarından örnekler sunan Harem'de akşam yemeklerine canlı müzik şovları eşlik ediyor. Restoran Grand Mir Hotel'in çatı katında.
2, Kuneva Caddesi, Grand Mir Hotel, Taşkent.

Barselona

Taşkent'in güzel deniz ürünleri restoranlarından biri. Restoranda canlı müzik ve Özbekistan'a özgü şovlar izleyebilirsiniz.
1, Furkal Caddesi, Istiklal Meydanı, Taşkent.

Raaj Kapur

Ünlü restoranda Güney Hindistan yöresine özgü yemekleri bulabilirsiniz. Ülkenin önemli TV, radyo ve gazetelerinin tavsiye ettiği

bir mekan.

Ovozi Caddesi, Taşkent.

Caravan

2001'de açılan restoran, başkentin en iyi Özbek restoranları arasında gösteriliyor.
22, A. Kakhar Caddesi, Taşkent.

Paradise Land

Semerkan'dın en iyi dans şovunu izleyeceğinizi vadeden mekanda et, tavuk ve domuz eti ile yapılan yemekler sunuluyor.
www.newparadiseland.com

» KONAKLAMA

Grand Mir Hotel

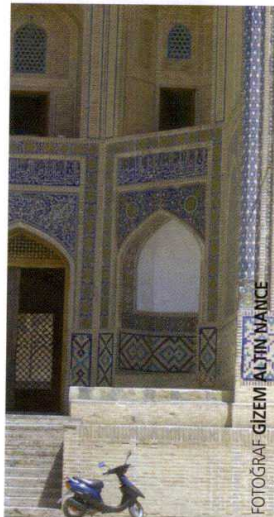
Taşkent'in lüks ve önemli otellerinden biri. Özellikle içindeki modern bar ve restoranları ile ünlü.
www.grandmirtashkent.com

Bukhara Palace

Buhara kentinin en iyi, Özbekistan'ın ise parmakla gösterilen otellerinden biri.
www.hotelbukharapalace.com

Hotel Domina President

Tarihi Semerkant'ın modern yüzünü yansıtan beş yıldızlı bir otel.
53, Shokruh Caddesi, Semerkant.

Dört dörtlük UYARILAR

1 Ülkenin her şehrinde, taksi kullanımı yaygın. Fakat bazen ücretini ödediğiniz halde sizi gideceğiniz yere götürmeyi teklif eden normal sürücüler ile karşılaşabilirsiniz. Bu güvenli bir ulaşım şekli olmadığından kabul etmemenizde yarar var.

2 Genellikle ülkenin orta kesimlerinde, köy ve küçük şehirlerinde yaşlı nüfus çoğunlukta olduğundan, onlara saygıyla yaklaşmanızı bekliyor olabilirler. Yaşlı kesime selam vermeye, saygılı davranmaya büyük önem gösterin.

3 Özbekistan genel anlamda ucuz bir ülke olduğundan, halk pazarlarından bolca alışveriş yapabilirsiniz.

4 Özbekistan'dan sınır komşularına kolaylıkla geçiş yapabiliyorsunuz. Tatilinizin bir bölümünü Türkmenistan veya Kırgızistan'ı görmeye ayırabilirsiniz.

